

Anonimizirana različica

Prevod

C-625/21 – 1

Zadeva C-625/21

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

8. oktober 2021

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

22. september 2021

Revident (prvotna tožena stranka):

VB

Nasprotna stranka v revizijskem postopku (prvotna tožeča stranka):

GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH

[...] (ni prevedeno)

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH, Schärding, [...] (ni prevedeno) proti toženi stranki VB, [...] (ni prevedeno) [...] (ni prevedeno) zaradi nazadnje 5271,33 EUR [...] (ni prevedeno), v okviru revizije tožene stranke zoper sodbo Landesgericht Ried im Innkreis (deželno sodišče v mestu Ried im Innkreis, Avstrija) kot pritožbenega sodišča z dne 12. februarja 2021, GZ 18 R 1/2lh-65, s katero je bila deloma spremenjena in deloma potrjena sodba Bezirksgericht Braunau am Inn (okrajno sodišče v Braunau na Innu, Avstrija) z dne 27. novembra 2020, GZ 2 C 128/18t-57,

sprejelo

sklep:

A. Sodišču Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) se v predhodno odločanje predložijo ta vprašanja:

1. Ali je treba člena 6(1) in 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva o nepoštenih pogojih) razlagati tako, da je pri presoji pogodbenega odškodninskega zahtevka, ki ga ima trgovec proti potrošniku in ga utemeljuje z neupravičenim odstopom potrošnika od pogodbe, uporaba dispozitivnega nacionalnega prava izključena že tedaj, če splošni pogoji poslovanja trgovca (v nadaljevanju: SPP) vsebujejo nepošten pogoj, ki trgovcu poleg določb dispozitivnega nacionalnega prava v razmerju do potrošnika, ki krši pogodbo, po izbiri priznava pavšalni odškodninski zahtevek?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. Ali je taka uporaba dispozitivnega nacionalnega prava izključena tudi tedaj, če trgovec odškodninskega zahtevka proti potrošniku ne opre na navedeni pogoj?

Če je odgovor na prvo in drugo vprašanje pritrdilen:

3. Ali je v nasprotju z navedenima določbama prava Unije, da se v primeru pogoja, ki vsebuje več pravil (na primer alternativne sankcije v primeru neupravičenega odstopa od pogodbe), v pogodbenem razmerju ohranijo v veljavi tisti deli pogoja, ki tako ali tako ustrezajo dispozitivnemu nacionalnemu pravu in jih ni mogoče opredeliti za nepošteno?

[...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

Obrazložitev:

1 I. Dejansko stanje

- 2 Družba, ki je vložila tožbo, ima v Schärdingu (Avstrija) trgovino s pohištvom in med drugim prodaja vgradne kuhinje.
- 3 Tožena stranka je upokojenec, ki je 12. novembra 2017 na gradbenem sejmu v mestu Ried im Innkreis (Avstrija) na sejmskem razstavnem prostoru tožeče stranke od te kupila vgradno kuhinjo po ceni 10.924,70 EUR. Pogodba je temeljila na splošnih pogojih poslovanja tožeče stranke (SPP), katerih točka V se glasi (poudarek v izvorniku):

V. Odstop od pogodbe

V primeru prevzemne zamude (točka VII) ali drugih pomembnih razlogov, zlasti v primeru stečaja kupca ali zavrnitve stečaja zaradi pomanjkanja premoženja, ter v primeru zamude kupca pri plačilu lahko odstopimo od pogodbe, če je obe stranki še nista izpolnili v celoti. V primeru odstopa imamo ob krivdnem

ravnanju kupca na izbiro, da zahtevamo **pavšalno odškodnino v višini 25 % bruto zneska računa ali nadomestilo dejansko nastale škode.**

V primeru zamude kupca pri plačilu smo odvezani vseh nadaljnjih obveznosti izpolnitve in dobave in upravičeni, da zadržimo še izostale dobave ali storitve in da zahtevamo **predplačila oziroma jamstva** ali da po določitvi primernega naknadnega roka odstopimo od pogodbe.

Če kupec – ne da bi bil za to upravičen – odstopi od pogodbe ali zahteva njeno razveljavitev, imamo na izbiro, da vztrajamo pri izpolnitvi pogodbe ali da privolimo v njeno razveljavitev; v zadnjem primeru mora kupec, glede na našo izbiro, **plačati pavšalno odškodnino v višini 20 % bruto zneska računa ali nadomestiti dejansko nastalo škodo.** V primeru odstopa prodajalca od pogodbe uveljavljamo naše avtorske pravice v zvezi z vsemi ustreznimi načrtovalskimi dokumenti, razen če je načrtovanje posebej plačano.

- 4 Tožena stranka je 28. novembra 2017 odstopila od kupoprodajne pogodbe, saj ni uspela kupiti hiše, za katero je bila kuhinja namenjena.
- 5 V primeru izpolnitve kupoprodajne pogodbe bi tožeča stranka imela dobiček v skupni višini 5270,60 EUR.
- 6 **II. Dosedanji postopek**
- 7 Tožeča stranka je s tožbo, vloženo 14. maja 2018, od tožene stranke zahtevala plačilo kupnine kot pogodbene odškodnine, z odbitkom zneska, ki ga je prihranila zaradi neopravljenega dela. Terjatev naj bi zaradi odstopa od pogodbe zapadla v plačilo, pri čemer je tožeča stranka njeno višino nazadnje ocenila s 5270,60 EUR. Družba, ki je vložila tožbo, v postopku svoje terjatve ni oprla na lastne SPP, temveč na dispozitivne določbe (avstrijskega) civilnega prava.
- 8 Tožena stranka je na začetku postopka še zastopala stališče, da zaradi upravičenega odstopa od pogodbe ni odškodninsko odgovorna. V postopku na tretji stopnji pa ni več sporno, da je tožena stranka od kupoprodajne pogodbe odstopila neupravičeno.
- 9 Tožena stranka je nazadnje ugovarjala, da bi SPP vsebinsko bili del kupoprodajne pogodbe. Pogoj V (tretji odstavek) naj bi trgovcu v primeru neupravičenega odstopa potrošnika od pogodbe priznaval pravico, da od njega zahteva plačilo pavšalne odškodnine v višini 20 % bruto zneska računa ali pa nadomestilo dejansko nastale škode. Ker naj bi ta pogoj bil nepošten in naj bi šel v breme tožene stranke kot potrošnika, naj bi bila tožeča stranka upravičena do kvečjemu 20 % dejanskega zneska kupnine.

- 10 Prvostopenjsko sodišče je tožeči stranki dosodilo 20 % bruto zneska kupnine (2184,94 EUR), višji znesek pa je zavrnilo. Prvostopenjsko sodišče je s sklicem na odločitev Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) v zadevi 3 Ob 237/16y tretji odstavek pogoja V zaradi neprimerne višine storno zneska opredelilo za takega, ki potrošnika postavlja v izrazito slabši položaj. V primeru, da bi se to določilo v celoti črtalo iz kupoprodajne pogodbe, pa bi bilo treba tožeči stranki (na podlagi dispozitivnega prava) plačati znesek v višini 5270,60 EUR kot nadomestilo za škodo zaradi neizpolnitve. Črtanje nepoštenega pogoja bi v tem primeru na potrošnika učinkovalo „kaznovalno“. Pogoj mu je namreč sugeriral, da je treba v primeru odstopa od pogodbe plačati največ 20 % bruto zneska kupnine kot nadomestilo za škodo. Potrošnik naj nikakor ne bi pričakoval, da „dejansko nastala škoda“ v primeru odstopa od pogodbe brez vsakršne protidajatve prodajalca znaša skoraj polovico dogovorjene cene. Zato naj bi bilo treba škodo, ki jo je zaradi neizpolnitve utrpela tožeča stranka in ji jo je treba nadomestiti, omejiti na 20 % bruto zneska kupnine.
- 11 Pritožbeno sodišče je sodbo spremenilo tako, da je tožbi [...] (ni prevedeno) ugodilo. Ničnost pogoja v SPP, ki ne zadeva glavnih obveznosti obeh pogodbenih strank, naj ne bi mogla povzročiti ničnosti pogodbe. V skladu s sodno prakso Sodišča naj bi iz člena 6(1) Direktive o nepoštenih pogojih izhajalo, da morajo nacionalna sodišča z namenom, da nepošten pogoj v pogodbi ne zavezuje potrošnika, le razglasiti, da se ga ne uporabi, ne da bi bila pristojna spreminjati njegovo vsebino. Zadevna pogodba naj bi namreč morala – razen kar zadeva spremembo, ki izhaja iz odprave nepoštenih pogojev – načelno nespremenjeno veljati naprej, če je to pravno možno v skladu z določbami nacionalnega prava. Člen 6(1) Direktive o nepoštenih pogojih naj nacionalnega sodišča ne bi oviral pri tem, da črta nepošten pogoj in ga z uporabo načel obligacijskega prava nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava. Nadomestitev nepoštenega pogoja s tako določbo naj bi namreč bila ob upoštevanju cilja Direktive o nepoštenih pogojih povsem upravičena, saj povzroči, da pogodba kljub črtanju neveljavnega pogoja lahko ostane v veljavi in stranki še naprej zavezuje. V skladu s sodno prakso Sodišča naj cilj člena 6(1) Direktive o nepoštenih pogojih ne bi bil ta, da se doseže ničnost vseh pogodb, ki vsebujejo nepoštene pogoje. Pogoj glede odstopa, ki določa nadomestilo za dejansko škodo, nastalo z odstopom, in s tem povzema dispozitivno zakonsko stanje, naj ne bi bil v nasprotju z dobrimi običaji. „Omejitev škode zaradi neizpolnitve“ na 20 % bruto zneska kupnine naj ne bi bilo možno uskladiti s sodno prakso Sodišča, v skladu s katero iz člena 6(1) Direktive o nepoštenih pogojih izhaja, da morajo nacionalna sodišča le razglasiti, da se nepošten pogoj v pogodbi ne uporabi, ne da bi bila pristojna spreminjati njegovo vsebino. Uporaba dispozitivnega prava naj v obravnavanem primeru ne bi bila onemogočena. Tožeča stranka naj bi zaradi neupravičenega odstopa tožene stranke od pogodbe imela pozitivni pogodbeni interes.
- 12 Pritožbeno sodišče je naknadno dopustilo redno revizijo glede vprašanja, ali se trgovec lahko izogne izrinjenju dispozitivnega prava v smislu novejši sodne prakse Sodišča (sodba z dne 27. januarja 2021, C-229/19 in C-289/19) s tem, da se v razmerju do potrošnika ne sklicuje na neveljavni pogoj.

- 13 Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) mora odločiti o reviziji, ki jo je zoper sodbo pritožbenega sodišča vložila tožena stranka.
- 14 Pri tem se je treba, tako kot tudi že na nižjih stopnjah postopka (kar je tudi med strankama nesporno), navezovati na dosedanjo sodno prakso Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) (3 Ob 237/16y; RIS-Justiz RS0016914 [T63]), v skladu s katero je treba pavšalno določitev plačila ob storniranju v višini 20 % zaradi neprimerne višine plačila ob storniranju šteti za postavitev stranke v izrazito slabši položaj v smislu člena 879(3) Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (splošni civilni zakonik, v nadaljevanju: ABGB) (in s tem za nepošteno v smislu člena 6(1) Direktive o nepoštenih pogojih).
- 15 Tožena stranka v reviziji, vloženi zoper sodbo pritožbenega sodišča, navaja, da se v skladu s sodno prakso Sodišča v primeru črtanja nepoštenega pogoja dispozitivne določbe ne sme uporabiti v škodo potrošnika. Ničnost pogoja naj bi bilo treba upoštevati po uradni dolžnosti. Dispozitivnega prava naj se ne bi smelo uporabiti niti tedaj, kadar se trgovec na pogoj v SPP izrecno ne sklicuje.
- 16 Tožeča stranka v odgovoru na pritožbo napotuje na zakonsko urejen odškodninski zahtevek v členu 921 ABGB. Pogoj, ki trgovcu priznava možnost uveljavljanja tega zakonsko urejenega odškodninskega zahtevka, naj v tem obsegu nikakor ne bi bil nepošten. Poleg tega bi bilo presenetljivo, če bi se pod krinko varstva potrošnikov lahko izničila vsebina dispozitivnega prava.
- 17 Navedena določba se glasi:
- Člen 921 ABGB
- Odstop od pogodbe ne vpliva na pravico do nadomestila škode, povzročene s krivdno neizpolnitvijo. Že prejeto plačilo je treba vrniti ali nadomestiti na način, da nobena stranka nima dobička iz škode druge stranke.
- 18 To pravilo upniku po odstopu priznava odškodninski zahtevek, usmerjen na izpolnitveni interes, proti pogodbenemu partnerju, ki ravna krivdno. Dolžnik mora nadomestiti vso škodo, ki je upniku nastala s krivdno neizpolnitvijo.
- 19 Če odmislimo obstoj nepoštenega pogoja, bi bilo treba izpodbijano odločbo, s katero je bilo ugotovljeno, da je tožeča stranka upravičena do nadomestila škode zaradi neizpolnitve, z uporabo te določbe (in v povezavi z drugimi določbami avstrijskega odškodninskega prava) vsekakor potrditi.
- 20 **III. Vprašanja za predhodno odločanje**
- 21 Prvo vprašanje:

- 22 Sodišče je ocenilo, da je pristojnost za nadomestitev pogoja z dispozitivnim pravom neproblematična tedaj, če pogodba po črtanju nepoštenega pogoja ne more več obstajati (C-26/13, Kásler, točka 85).
- 23 Dalje, v sodbi v zadevah C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, Unicaja Banco SA in Caixabank SA, je bilo na primer pojasnjeno, da je zapolnitev pogodbene praznine, nastale z odpravo nepoštenega pogoja, z uporabo dispozitivnega prava v pravu varstva potrošnikov dopustna tedaj, če bi črtanje nepoštenega pogoja, ki ne bi bilo z ničemer nadomeščeno, negativno vplivalo na pravni položaj potrošnika.
- 24 Sodišče je v sodbi z dne 27. januarja 2021, C-229/19 in C-289/19, Dexia, določbe Direktive o nepoštenih pogojih nazadnje razlagalo tako, da prodajalec ali ponudnik, ki je kot prodajalec potrošniku določil pogoj, ki ga je nacionalno sodišče razglasilo za nepoštenega in zato ničnega, pod pogojem, da pogodba brez tega pogoja lahko še naprej obstaja, ne more zahtevati zakonsko določene odškodnine iz dispozitivne določbe nacionalnega prava, ki bi se uporabila ob neobstoju navedenega pogoja (točka 67). Sodišče je svoje pravno mnenje obrazložilo s tem, da če bi nacionalna sodišča smela spremeniti vsebino nepoštenega pogoja v taki pogodbi, bi taka možnost lahko ogrozila uresničitev dolgoročnega cilja iz člena 7 Direktive o nepoštenih pogojih. Ta možnost bi prispevala k temu, da bi se za prodajalce ali ponudnike odpravil „odvračilni učinek“ (glej že sodbo Sodišča C-26/13, Kásler, točka 79), ki je v tem, da se taki pogoji za potrošnika „preprosto ne uporabljajo“, ker bi ti prodajalci ali ponudniki navedene pogoje še naprej skušali uporabljati, saj bi vedeli, da lahko nacionalno sodišče, tudi če ugotovi njihovo neveljavnost, pogodbo vseeno dopolni v potrebnem obsegu tako, da se zaščiti interes teh prodajalcev ali ponudnikov (Dexia, točka 64).
- 25 Iz navedene sodne prakse bi tudi za obravnavano zadevo lahko izhajalo, da se določb dispozitivnega prava ne sme uporabiti že zgolj zaradi samega obstoja nepoštenega pogoja, ki se ga zaradi te nepoštenosti ne sme uporabiti. Tak izid, ki potrošnika, ki krši pogodbo, odvezuje nadomestila škode, ki jo je povzročil s krivdnim ravnanjem, pa diametralno nasprotuje sistemiki in vrednostnemu sistemu civilnega prava, za katerega je značilno, da je treba pravično izravnati različne interese pogodbenih strank. Tudi Sodišče je pripoznalo, da nacionalni zakonodajalec želi z določbami dispozitivnega prava vzpostaviti ravnovesje med interesi pogodbenih strank (sodba Sodišča C-260/18, Dziubak, točka 60). Sodišče se zato v zvezi s tem prosi za razjasnitev.
- 26 Drugo vprašanje:
- 27 Za tu obravnavano zadevo je, drugače kot za položaj, ki je obstajal v sodbi Dexia (glej točko 64: „bi ti prodajalci ali ponudniki navedene pogoje še naprej skušali uporabljati“), značilno, da je pogoj za presojo zahtevka, ki je predmet tožbe, povsem nepomemben, saj se uveljavljani odškodninski zahtevek lahko opre izključno na določbe dispozitivnega prava. Tudi tožeča stranka je svoj zahtevek

oprta na dispozitivno pravo in ne na nepošten pogoj. Tožeča stranka pogoja v postopku proti toženi stranki torej ni „uporabila“ v smislu točke 64 sodbe Dexia za utemeljitev svojega zahtevka. Zato senat meni, da v obravnavani zadevi uporaba nacionalnega dispozitivnega prava ni izključena in sicer ne glede na okoliščino, da je treba določitev pavšalne odškodnine v višini 20 % opredeliti za nepošteno.

- 28 To tudi ni protislovno z zahtevo, da mora sodišče ničnost pogojev po uradni dolžnosti upoštevati takoj, ko razpolaga z vsemi za to potrebnimi pravnimi in dejanskimi elementi (sodba Sodišča C-154/15, Gutiérrez Naranjo, točki 58 in 59). Senat meni, da se ta zahteva nanaša le na tiste pogoje, ki so upoštevni za presojo zahtevka, ki je predmet postopka. Upoštevanje ničnosti po uradni dolžnosti naj bi v skladu s tem prišlo v poštev le, če je pogoj neposredno upošteven za presojo zahtevka, ki je predmet tožbe [...] (ni prevedeno). Tudi tu je potrebno, da Sodišče poda pojasnilo.
- 29 Tretje vprašanje:
- 30 V skladu s sodno prakso Sodišča nacionalno sodišče pogodbe ne sme prilagoditi tako, da spremeni vsebino pogoja, katerega ničnost ugotovi v pogodbi, ki jo je prodajalec ali ponudnik sklenil s potrošnikom (sodbe Sodišča C-618/10, Banco Español, točka 69 in naslednje; C-125/18, Gómez del Moral Guasch, točka 59 in tam navedena sodna praksa, ter C-229/19 in C-289/19, Dexia, točka 63). Tudi Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) (tudi v individualnem postopku) zastopa to tako imenovano „prepoved črtanja določil z namenom hkratne ohranitve veljavnosti“ (RS0128735; RS0122168; RS0038205 [T20]).
- 31 Pri tem pa je treba razjasniti, ali navedeno velja tudi za deljive pogoje. Sankcije, ki so v obravnavani zadevi navedene v tretjem odstavku pogoja V, so trgovcu na voljo po izbiri. Za razliko od uveljavljanja visoke pavšalne odškodnine, kar je treba opredeliti za nepošteno, senat nima pomislekov glede možnega alternativnega uveljavljanja dejansko nastale škode, zlasti ker to ustreza dispozitivnemu pravu. Sodišče mora pojasniti, ali je v nasprotju z Direktivo o nepoštenih pogojih, če se v takem primeru ne izhaja iz tega, da je pogoj v celoti neveljaven.
- 32 [...] (ni prevedeno)
- 33 [...] (ni prevedeno) [postopkovne navedbe, prekinitvev postopka]

[...] (ni prevedeno)

22. september 2021

[...] (ni prevedeno)